

Balíček může doznat změn, i podle návrhů opozice

15.7.2023 - Jakub Svobida | Ministerstvo financí ČR

Sněmovna včera v prvním čtení schválila návrh konsolidačního balíčku, který upravuje daně nejvýrazněji za mnoho let. Ten se ale nejspíš ještě změní. Potvrdil to Právu ministr financí Zbyněk Stanjura (ODS).

*** Poslanci se tento týden dnem i nocí hádali kvůli vládnímu balíčku úspor. Tahanice dál skončily až po třech dnech včera odpoledne. Co na to říkáte?**

Ten průběh jsem předpokládal. Čistého času jsme debatě věnovali 27 hodin. Opozice měla dostatek času k tomu, aby vyjádřila své názory, a já a ostatní členové vlády a vládní koalice jsme hájili návrh zákona.

*** Projevy opozičních poslanců vás ve čtvrtek popudily natolik, že jste jim vmetl, že ve Sněmovně nemusíte kvůli nim sedět celou dobu. Oni vás obratem upozornili, že je to vaše ústavní povinnost. Navíc i vy jste v roli lídra opozičního klubu dříve vynikal dlouhými kritickými projevy vůči vládě...**

Nikdo mě nepopudil. Jenom jsem upozornil poslance po sérii faktických připomínek, kterých bylo několik desítek a přímo se netýkaly projednávaného materiálu, že pokud po mně chtějí, abych ve Sněmovně seděl každý den celou dobu až do půlnoci, bylo by spravedlivé, aby tam ti, kteří tu sérii spustili, seděli se mnou.

*** Podle opozice vám jde o plošné zvýšení daní a odvodů. Opatření podle ní ještě více zvýší inflaci a zároveň sníží koupěschopnost domácností, konkurenceschopnost firem a zbrzdí hospodářský růst. Co na to říkáte?**

Jako obvykle po celou dobu naší vlády slyšíme, jak opozice straší a vytahuje černé scénáře. Nic z toho, čím strašili, se nestalo. Podle loňských názorů opozice jsme tu měli mít hromadné krachy firem, vysokou nezaměstnanost, v zimě jsme měli zmrznout, bez ruského plynu jsme se nemohli obejít, benzin měl stát 100 korun... Každý vidí, jaká je realita. Stejně to dopadne i s tím, čím straší dnes.

*** Vládní balík se nelíbí ani odborům a firmám. Slíbili jste, že se na jejich návrhy podíváte, stejně jako připouštíte změny po druhém čtení ve Sněmovně. Za určitých podmínek podle vás mohou získat podporu i návrhy opozice. Neměli jste tedy balík lépe projednat předtím, než jste ho na vládě schvalovali, minimálně na úrovni tripartity?**

To nejde. Když máte pět vládních stran a vedete měsíce intenzivní politická jednání, tak nemůže být ještě šestý u stolu zástupce zaměstnavatelů a sedmý zaměstnanců. Zemi řídí vláda, která získala podporu voličů, ne odborové svazy. Navíc naprostá většina jejich připomínek, které mají k balíčku, jde proti jeho podstatě. Bohužel neuznávají to, co netvrdí jen vláda, ale i naprostá většina expertů, že se musejí snižovat deficity rozpočtů. Když jsme ozdravný balíček sestavili, s tripartitou jsme jednali. Sešla se i zkraje tohoto týdne a další bude v září, než půjde návrh rozpočtu na příští rok do Sněmovny. Dialog se sociálními partnery probíhá kontinuálně a docela často.

*** Jedná se ale o novely 63 zákonů se značným dopadem na příjmy firem i domácností...**

S těmi značnými dopady nemáte pravdu. Letos jsou daňové příjmy zatím rekordní, a vypadá to, že to bude platit i na konci roku, a to je bez sociálního pojištění. Firmám se podle dosavadních letošních odvodů daří. Objem 30 miliard, o který mají daňové příjmy vzrůst z tisíce miliard, přece není tak významný, jsou to necelá tři procenta daňových příjmů. Navíc pro letošní rok jsme zhruba ve stejném objemu daňové zatížení snížili.

*** To se týkalo hlavně firem. 30 miliard, co chcete vybrat navíc, je ale pořád relativně velká suma. A zvýšená zátěž dopadne na daňové subjekty různě.**

To je pravda, ale zvolili jsme takový mix opatření, abychom to na všechny skupiny společnosti rovnoměrně rozložili. Na žádnou její část to nedopadne příliš. Navíc je to asi pátý ozdravný balíček v historii České republiky, ale zřejmě první, který nesahá na sociální dávky.

*** Co se změní? S čím mají domácnosti a firmy počítat?**

Uvidíme, jaké změny projdou. Čekají nás ještě politická jednání v rámci koalice před druhým čtením, abychom věděli, na kterých pozměňovacích návrzích se shodujeme. Po druhém čtení, které začne začátkem září, posoudíme i pozměňovací návrhy, se kterými přijde opozice. Klíčové je, a na tom se shodla celá vládní koalice, zachovat objem snížení deficitu o 94 miliard korun příští rok a o 48 miliard v roce 2025. Takže změny v balíčku nebudou výrazné ve smyslu, že by se tato čísla nějak snižovala.

*** Odhadnete, kolik návrhů se v konsolidačním balíčku změní? Jen koaliční strany hovoří zhruba o dvou desítkách včetně přesunů v rámci nově nastavené DPH.**

Nechci dopředu říkat, jestli se dohodneme na změně jednoho, pěti nebo deseti procent balíčku, nebo na žádném. To se těžko odhaduje. V okamžiku, kdy budeme mít podněty vládních stran, to na ministerstvu propočítáme, a pak probereme v koalici.

*** Prezident Petr Pavel nevyloučil, že by mohl balíček vetovat. Neobáváte se toho?**

Neobávám. Četl jsem jeho vyjádření. Říkal, že balíček by měl problém podepsat jen tehdy, pokud by nebyly splněny dvě podmínky. Za prvé, že by to nevedlo ke snížení deficitu. Tato podmínka splněna bude, protože proč bychom to jinak dělali. Za druhé, že by balíček vetoval, pokud by to na nějakou skupinu společnosti dopadlo příliš. To rovněž můžu vyloučit.

*** Mluví se třeba o více přesunech položek v rámci daně z přidané hodnoty (DPH). Dojde k nim?**

Nemůžu to vyloučit, že tam k nějakým dílčím nepatrným přesunům dojde. Určitě nepůjde o masový jev.

*** Exministr financí Miroslav Kalousek ke změnám v DPH říká, že nemají logiku. Jednak to má být rozpočtově negativní opatření, navíc de facto zůstanou tři sazby DPH, protože i ta nulová sazba pro knihy je sazba.**

Dnes jsou také služby, například sociální služby nebo poštovné, které nepodléhají DPH. A nikdo nepíše, že máme čtyři sazby.

*** Vy v ministerských tabulkách přece musíte mít, že jde o nulovou, tedy třetí sazbu.**

Ne. V každém případě snižujeme počet sazeb o jednu, jestli ze čtyř na tři nebo ze tří na dvě, to může být otázka výkladu, ale v každém případě budeme mít jednu sníženou sazbu, a ne dvě snížené sazby.

*** Můžete vyloučit, jestli se knížkami v nulové DPH neotevře Pandořina skříňka do budoucna? Že v ní nebudou další položky přibývat?**

Celkem může podle evropského práva dostat takovou výjimku sedm položek. My využili jednu.

*** Vládní STAN navrhuje přeradit noviny do snížené sazby DPH. Budete souhlasit?**

Na vládním návrhu byla dohoda, nebudu říkat, kdo co navrhoval, ale finální dohoda byla taková, jak jsme ji prezentovali již 11. května. Pokud to ale bude na stole, tak o tom budeme znovu jednat jako i o jiných návrzích, které strany koalice přinesou.

*** Balíček počítá víceméně s úpravou daní. Dvě třetiny konsolidace rozpočtu mají tvořit úspory - na provozu státu, prostředcích na platy či na národních dotacích...**

Ano, příští rok to vychází na 63 miliard na výdajové straně ku 31 miliardám na příjmové. U těch legislativních výdajů jde v podstatě jen o snížení podpory stavebního spoření na polovinu. To je úspora dvě miliardy ročně. Potom jsou tam nová pravidla pro podporu v nezaměstnanosti, jež se omezí zejména u těch, kteří pobírají dávky v nezaměstnanosti opakovaně. Jinak všechno ostatní do těch 63 miliard bude na úkor státu. Tedy včetně úspor v provozních výdajích nebo snížení objemu platů, rušení agend.

*** To vláda rozhodne svým usnesením.**

Uvidíme vše v návrhu rozpočtu pro rok 2024. V okamžiku, kdy budeme ve třetím čtení schvalovat ozdravný balíček, již bude návrh rozpočtu ve Sněmovně.

*** Už máte z resortů konkrétní návrhy na škrt v dotacích? Avizoval jste, že půjde o desítky miliard.**

Samozřejmě, je to vlastně na denní bázi, resorty k tomu přistupují odpovědně. Jdeme na to naopak. Říkáme, že musíme najít dobrý důvod pro to, aby ten dotační titul byl zachován, aby plnil původní účel dotací. Například aby snižoval regionální rozdíly, pomáhal těm, kteří mají nějaký hendikep. Ty ostatní se mohou buď úplně zrušit, nebo podstatně snížíme jejich objem, případně podstatně zvýšíme spoluúčast žadatelů.

*** Mohl byste uvést nějaký příklad?**

Zatím ne.

*** Ani kterých resortů se to dotkne nejvíc?**

Už dříve jsme prezentovali, že půjde o průmysl, zemědělství a školství atd.

*** Platí, že v rámci chystaných úspor se nebudou snižovat platové tarify?**

Ano, platí.

*** Lidi ale už skoro dva roky trápí vysoká inflace a propad reálných příjmů. Firmy přidávají, ale vláda se k tomu nechystá.**

Mzdy rostou rychleji, než jsme čekali, a díky tomu rostou i příjmy z daně ze závislé činnosti. Pokud se firmy rozhodly, že jsou v ekonomické situaci, že mzdy mohou zvedat, je to dobře.

*** Za stát nebo za veřejný sektor vylučujete, že by se platy mohly od ledna zvyšovat?**

Ne, to nevylučuji. Vylučuji, že se zvýší nebo že zůstane zachován objem platů. To jsou dvě úplně jiná kritéria. My chceme snížit celkový objem platů o dvě procenta minimálně. Jednotliví ministři a šéfové ústředních orgánů mohou platy zvýšit, ale pak musí trochu snížit počet zaměstnanců, zrušit nějakou agendu. Neznamená to, že platy budou stagnovat, to bezesporu nebudou. My určitě nebudeme navrhopvat zvýšení tarifů. Myslím si, že je mnohem lepší mít výraznější podíl nadtarifních složek, ať už jde o osobní ohodnocení, nebo odměny.

*** Pořád nás trápí vysoká inflace, která je proti eurozóně dlouhodobě dvojnásobná. Hlavní odpovědnost sice nese Česká národní banka, ale ozývají se i výtky vůči vládě. Exguvernér Rusnok říká, že máme vyšší inflaci i proto, že vláda loni zastropovala ceny energií pozdě, a navíc nastavila strop vysoko.**

S tím absolutně nesouhlasím. Myslím si, že jsme to udělali ve správný čas a ve správné výši. Mnozí včetně Jiřího Rusnoka kritizují vysoké deficity státních rozpočtů, a kdybychom vyhověli jeho prvnímu názoru, aby ty ceny byly níž nebo dřív, tak by to znamenalo mnohem vyšší rozpočtový deficit. Museli jsme si vybrat a myslím si, že to bylo vyvážené řešení v pravý čas a v správné výši. Současně v této nelehké situaci snižujeme schodky státních rozpočtů. Jenom připomenu, že loni jsme za obsluhu státního dluhu nebolí za úroky dali 50 miliard, letos dáme 70, příští rok 90 a v roce 2025 přes sto miliard. To už se stalo, s tím už vláda nic neudělá. To znamená, že v první vteřině 1. ledna 2024 je stav rozpočtu vlastně minus 70 miliard. I při takto razantním nárůstu úroků se nám daří deficity rozpočtu snižovat.

*** Kdy se vysoké inflace zbavíme?**

Poslední makroekonomickou predikci máme z dubna, příští bude 18. srpna. V dubnové jsme odhadovali, že příští rok bude celoroční inflace někde kolem 2,4 procenta. Více ukáže srpnová predikce. Vypadá to, že příští rok bychom se měli blížit ke třem procentům roční inflace.

*** Česko je nyní v mírné recesi. Kdy se z ní dostaneme?**

Očekáváme, že ve druhém kvartálu už ekonomika poroste. To znamená, že mírný pokles ekonomiky ve druhé polovině loňského roku budeme moci označit za technickou recesi. Odhadujeme, že letos ekonomika mírně vzroste a příští rok poroste o tři procenta. To jsou data z dubna. Uvidíme v srpnu.

*** Kritika vlády zaznívá i od jejích poradců. Daniel Prokop z Národní ekonomické rady vlády tvrdí, že stát hloupě daní nízkopříjmové, některé daně naopak absentují a výpadek 150 miliard korun hlavně kvůli minulému snížení daně z příjmu pomohl středně -a vysokopříjmovým, a navíc pomohl rozjet inflaci.**

S tím nesouhlasím. Renomovaní ekonomové mají názor, se kterým souzním, že daňový systém nemá být prostředkem sociální politiky. Máte daňovou a pak sociální politiku. Když se bavíme o DPH, tak sazba DPH je stejná pro nejchudšího, ale i pro toho nejbohatšího. V okamžiku, kdy to dáte ze sociálních důvodů nízko, podporujete ty, kteří tu podporu nepotřebují. K podporám máme sociální systém, proto máme například příspěvek na bydlení.

*** Záleží však i na tom, jaký má člověk spotřební koš. Někdo dává skoro vše jen za potraviny, energie, bydlení.**

Dívejme se na to ale i z pohledu mezinárodního srovnání. Jsme v EU zemi, kde je nejméně obyvatel ohroženo chudobou, kde jsou chudobou nejméně ohroženi mladí lidé do pětadvaceti let, kde jsou nejmenší rozdíly mezi nejchudšími a nejbohatšími. Ve všech třech parametrech je Česko na prvním místě.

*** Ukazuje se, že od bank letos zřejmě nevyberete plánované desítky miliard z windfall tax, tedy z daně z neočekávaných zisků...**

Neříkejme desítky miliard. Banky zareagovaly na windfall tax způsobem, který je vlastně dobrý – zvýšily úroky pro střadatele. Což má dva dobré efekty. Je to protiinflační, protože lidé méně vybírají úspory. Za druhé z těch zvýšených úroků stát inkasuje patnáctiprocentní srážkovou daň. Takže ano, banky odvedou méně, než kdyby nezvedly úroky střadatelům, ale to, že to udělaly, je vlastně dobrá zpráva pro ty, kdo mají peníze v bance, i pro státní rozpočet. Když jsme projednávali zákon, ve kterém jsme zavedli ten mechanismus, včetně odvodů z vyrobené megawatthodiny, tak tehdejší odhad ministerstva financí byl, že z windfall tax letos vybereme 44 miliard. Dnes můžu říct, že to určitě splníme, a že to možná bude ještě lepší.

*** Ale ta struktura příjmů bude jiná. Více asi vyberete od energetických firem...**

Struktura bude jiná, ale to není důležité. Důležité je, že ty peníze můžeme použít na kompenzace. Zatím to vypadá, že letos kompenzace pro občany a firmy budou přesahovat sto miliard. Je to v zásadě jednorázový výdaj rozpočtu a není nikterak malý. Za dva roky se bude pomoc ze státního rozpočtu pohybovat někde kolem 170 miliard. Je spravedlivé, aby se ti, kdo měli tak mimořádné zisky, podíleli na úhradě těchto mimořádných výdajů státního rozpočtu.

*** Platí pořád i to, že čím víc mimořádně vyberete, tím víc na podporách spojených s cenami energií vydáte a naopak? Pořád vám to takto vychází?**

Záleží, co do toho započteme. Pokud bychom do toho započítali i část dividendy z ČEZ, protože ta bude mimořádně vysoká, tak to v zásadě vychází. Dobrá zpráva je, že ceny energií jsou nižší. Odhady příjmů z vyrobené megawatthodiny se dělaly v okamžiku, kdy experti prognózovali, že cena megawatthodiny bude 350 eur, což naštěstí není. To bychom samozřejmě vybírali mnohem více, ale taky bychom mnohem více museli kompenzovat.

*** Už i z koaličního tábora, od pirátů, zaznívají výzvy k vaší rezignaci. A i poslanci z dalších vládních stran vám vyčítají chyby v letošním státním rozpočtu. Že jste do něj nezahrnul výdaje na mimořádnou valorizaci penzí, a naopak počítáte s 50 miliardami z Modernizačního fondu, které ale nebudete moci využít.**

Rozpočet schvalovala celá vláda. Nezříkám se odpovědnosti, ale já jsem tyto peníze do rozpočtu jako ministr financí nenavrhoval. Akceptuji výsledek jednání vlády a pak obhajuji rozpočet jako celek. Musím ale upozornit na odhady různých analytiků a médií z posledních týdnů, jak špatně státní rozpočet dopadne. Předpovídali, že schodek dosáhne 400, 420, 380 miliard. Rád bych teď řekl, že tak to nebude. Vypadá to, že příjmová strana bude naplněna na sto procent. Možná v jiné struktuře, ale příjmy chybět nebudou. A na výdajové straně, pokud moji kolegové z vlády přistoupí k relativně malým úsporám v řádu 15, 20 miliard, které jsem jim pro druhé pololetí navrhl, myslím si, že máme velkou šanci udržet plánovaný schodek státního rozpočtu zhruba v plánované výši 295 miliard korun.

<https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/v-mediich/2023/stanjura-balicek-muze-doznat-zmen-i-podl-51924>